

Guía Docente				
Datos Identificativos				2015/16
Asignatura (*)	Fundamentos da Enfermaría	Código	750G01007	
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuadrimestre	Primeiro	Obrigatoria	6
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Ciencias da Saúde			
Coordinación	Sobrido Prieto, Natalia	Correo electrónico	natalia.sobrido@udc.es	
Profesorado	Sobrido Prieto, Natalia	Correo electrónico	natalia.sobrido@udc.es	
Web				
Descrición xeral	- HISTORIA DA ENFERMARÍA - ENFERMARÍA PROFESIONAL. MODELOS E TEORÍAS DE ENFERMARÍA - METODOLOXÍA CIENTÍFICA E A SÚA APLICACIÓN EN ENFERMARÍA. O PROCESO DE ATENCIÓN DE ENFERMARÍA			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A21	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os cuidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do cuidado de enfermaría.
A22	Comprender desde unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar e desenvolvendo os planes de cuidados correspondentes.
A23	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar, a calidade e seguridade ás persoas atendidas.
A24	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os cuidados integrais de enfermaría.
A25	Dirixir, avaliar e prestar os cuidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
B1	Aprender a aprender.
B2	Resolver problemas de forma efectiva.
B3	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B4	Traballar de forma autónoma con iniciativa.
B5	Traballar de forma colaborativa nun equipo interdisciplinar.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
B7	Comunicarse de maneira efectiva en un entorno de traballo.
B8	Capacidade de análise e sínteses.
B9	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica.
B10	Capacidade para adaptarse ás situacións novas.
B11	Capacidade e habilidade de xestión da información.
B12	Capacidade para organizar e planificar.
B13	Toma de decisións.
B14	Habilidades interpersonais.
B15	Capacidade para comunicarse con persoas non expertas na materia.
B16	Coñecer e apreciar a diversidade e a multiculturalidade.
B18	Desenvolver a capacidade de liderado.
B19	Coñecementos de informática relativos ao ambiente de estudio.
B20	Sensibilidade cara a temas medioambientais.
B21	Implicación na calidade e busca/procura da excelencia.
B22	Capacidade para motivarse e motivar a outros.

B24	Fomentar e aplicar os dereitos fundamentais e a igualdade entre homes e mulleres.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Analizar o desenvolvemento das sociedades ao longo da historia, describindo o proceso saúde-enfermidade para que, a través diso, identifíquese a función de coidar nas sociedades de cada época.	A21	B1 B5 B7 B8 B11 B12 B14 B16 B18 B19	C3 C7 C8
Identificar a función diferenciada da Enfermaría e comprender a importancia do establecemento dun marco teórico propio que de sentido á actuación profesional.	A22	B1 B3 B4 B5 B6 B10 B21 B22 B24	C4 C6 C7 C8
Comprender a evolución dos conceptos centrais da disciplina de enfermaría, así como as teorías e os modelos conceptuais máis relevantes.	A24	B1 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B11 B14 B16 B18 B20 B21 B24	C4 C7

Describir a metodoloxía científica e a súa aplicación en enfermaría. Proceso de atención de enfermaría.	A22 A25	B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B11 B12 B13 B21	
Aplicar o proceso de atención de enfermaría.	A23	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B19 B20 B21 B22 B24	C3 C4 C6 C7 C8

Contidos	
Temas	Subtemas

HISTORIA DA ENFERMARÍA

TEMA 1. EVOLUCIÓN HISTÓRICA DOS COIDADOS DE ENFERMARÍA

- 1.1 Os coidados aos enfermos a través dos tempos.
- 1.2 Factores condicionantes:
 - 1.2.1 Evolución dos conceptos de saúde e enfermidade.
 - 1.2.2 Comportamento social ante os enfermos e a enfermidade.
 - 1.2.3 Consideración social das mulleres a través da historia.
 - 1.2.4 Evolución do coñecemento.

TEMA 3. O MUNDO CLÁSICO: GRECIA E ROMA

- 3.1 Características xerais da época.
- 3.2 O xuramento hipocrático.
- 3.3 Influencia cristiá no coidado da persoa. Primeiras coidadoras.

TEMA 4. A IDADE MEDIA

- 4.1 Perspectiva histórica.
- 4.2 Os mosteiros e hospitais
- 4.3 A atención dos enfermos.
- 4.4 A influencia das cruzadas.

TEMA 5. O MUNDO MODERNO: RENACEMENTO E REFORMA

- 5.1 A Reforma Protestante e os cambios na asistencia sanitaria.
- 5.2 A resposta católica: A Contrarreforma.
- 5.3 Período escuro da Enfermaría.

TEMA 6. O MUNDO CONTEMPORÁNEO

- 6.1 Os avances da ciencia.
- 6.2 O nacemento da Enfermaría profesional:
 - 6.2.1 Diaconisas de Kaiserswert.
 - 6.2.2 Florence Nightingale. A súa vida e a súa obra. Repercusións da súa obra.

TEMA 7. A CRUZ VERMELLA INTERNACIONAL

- 7.1 Fundación, funcións e ámbito de actuación.

TEMA 8. DESENVOLVEMENTO HISTÓRICO DA ENFERMARÍA EN ESPAÑA

- 8.1 Século XIX. Os coidados: unha nova perspectiva para Enfermaría.
- 8.2 Enfermaría. Consideración social.
- 8.3 Practicantes.
- 8.4 Matronas.
- 8.5 Fundación da primeira escola de enfermeiras.

TEMA 9. A ENFERMARÍA DO PRESENTE

- 9.1 Século XX. Desenvolvemento da profesión.
- 9.2 Primeiros ordenamentos legais.
- 9.3 Situación da Enfermaría nas primeiras décadas.
- 9.4 Colexios profesionais.
- 9.5 Reorganización de Enfermaría: Axudantes Técnicos Sanitarios (A.T.S.)
- 9.6 Especialidades.
- 9.7 Proceso de integración das Escolas de A.T.S. na Universidade.
- 9.8 Lei de Reforma Universitaria (L.R.U.). Profesorado.
- 9.9 Reforma dos Plans de Estudos.

9.10 Lei Orgánica Universitaria (L.O.U.)

9.11 Organismos relacionados coa Enfermaría.

ENFERMARÍA PROFESIONAL. MODELOS E TEORÍAS DE ENFERMARÍA

TEMA 1. A ENFERMARÍA PROFESIONAL

- 1.1 Concepto de Enfermaría.
- 1.2 Campo de actuación.
- 1.3 Características dunha profesión.
- 1.4 Supostos básicos da profesión de Enfermaría.

TEMA 2 FUNCIÓN DIFERENCIADA DA PROFESIÓN DE ENFERMARÍA.

2.1 Funcións de Enfermaría:

- . Función independente.
- . Función interdependente.
- . Función dependente.

2.2 O equipo de saúde. A enfermeira como membro do equipo de saúde

TEMA 3. MARCO CONCEPTUAL DA PROFESIÓN DE ENFERMARÍA

- 3.1 Concepto de Marco Conceptual dunha profesión.
- 3.2 Necesidade de establecer un marco conceptual.
- 3.3 Elementos que o compoñen.

TEMA 4. MODELOS DE COIDADOS EN ENFERMARÍA

- 4.1 Concepto de Modelo. Elementos dun modelo.
- 4.2 Necesidade da adopción dun modelo na práctica.
- 4.3 Criterios de clasificación dos modelos. Tendencias.

TEMA 5. TENDENCIA NATURALISTA

- 5.1 Florence Nightingale.
- 5.2 Fundamentos do modelo.
- 5.3 Significado do modelo para a Enfermaría.

TEMA 6. TENDENCIA DE SUPLENCIA/AXUDA

- 6.1 O modelo de coidados de Virxinia Henderson.
 - 6.1.1 As Necesidades Humanas e a súa relación con Enfermaría.
- 6.2 O modelo de coidados de Dorothea Orem.
 - 6.2.1 O autocoidado como actividade humana.
- 6.3 Función da Enfermaría nestes modelos.

TEMA 7. TENDENCIA DE INTERRELACIÓN.

- 7.1 O modelo de Hildegard Peplau.
- 7.2 O modelo de Pedicuro Roy.
- 7.3 O modelo de Martha Rogers.

METODOLOXÍA CIENTÍFICA E A SÚA APLICACIÓN EN ENFERMARÍA. O PROCESO DE ATENCIÓN DE ENFERMARÍA

TEMA 1. A APLICACIÓN DO MÉTODO CIENTÍFICO EN ENFERMARÍA: O PROCESO DE ATENCIÓN DE ENFERMARÍA.

- 1.1 O Proceso de Atención de Enfermaría: orixe e historia.
- 1.2 O Proceso como método de solución de problemas.
- 1.3 Etapas do proceso de Enfermaría.

TEMA 2. PRIMEIRA ETAPA DO PROCESO DE ATENCIÓN DE ENFERMARÍA: A VALORACIÓN

- 2.1 A recollida e selección de datos. Métodos para a recollida. Fontes que achegan datos.
- 2.2 A recollida de datos a través da entrevista. A entrevista como forma de comunicación e como medio de obtención de datos.
- 2.3 A recollida de datos a través da observación. Concepto e fins da observación.

TEMA 3. SEGUNDA ETAPA DO PROCESO DE ATENCIÓN DE ENFERMARÍA: IDENTIFICACIÓN DE PROBLEMAS: O DIAGNÓSTICO DE ENFERMARÍA.

- 3.1 Análise dos datos recollidos.
- 3.2 Diagnóstico de Enfermaría. Concepto. Evolución histórica.
- 3.3 Sistemas de clasificación dos Diagnósticos de Enfermaría
 - 3.3.1 Taxonomía diagnóstica.
- 3.4 Compoñentes do Diagnóstico de Enfermaría: título, definición, características definitorias e factores relacionados.
- 3.5 Clasificación dos Diagnósticos de Enfermaría: reais, potenciais e posibles.
- 3.6 Formulación correcta do Diagnóstico de Enfermaría.
- 3.7 Problemas Interdependentes. Concepto. Diferenzas entre Diagnóstico de Enfermaría e Problema Interdependente.

TEMA 4. TERCEIRA ETAPA DO PROCESO DE ENFERMARÍA: A PLANIFICACIÓN DOS COIDADOS.

- 4.1 Concepto e finalidade.
- 4.2 Selección de prioridades.
- 4.3 Establecemento de obxectivos.
- 4.4 Determinación de actividades.

TEMA 5. CUARTA ETAPA DO PROCESO DE ENFERMARÍA: A EXECUCIÓN DO PLAN DE COIDADOS.

- 5.1 A execución do planificado. Persoas que interveñen na execución do Plan de Coidados.
- 5.2 Formas de intervención da enfermeira no Plan de Coidados.

TEMA 6. QUINTA ETAPA DO PROCESO DE ENFERMARÍA: A AVALIACIÓN

- 6.1 Concepto de avaliación no Proceso de Enfermaría.
- 6.2 Elementos e aspectos da avaliación.
- 6.3 Instrumentos de avaliación. Formas de avaliación.

TEMA 7. APLICACIÓN DAS TIC Á PLANIFICACIÓN DE COIDADOS

- 7.1 A informática nos coidados de Enfermaría

Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A21 A22 B16 B24 C8	21	31.5	52.5
Seminario	B1 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B18 B21 B22 C3 C6 C7	6	6	12
Lecturas	A21 B1 B3 B4 B8 B11 B16 B19 B20 B21 C3 C6 C7 C8	0	10.5	10.5
Estudo de casos	A23 A24 A25 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B15 B16 B19 B21 B22 B24 C4 C6 C7 C8	8	12	20
Traballos tutelados	A21 B1 B3 B5 B8 B11 B12 B16 B19 B20 B21 B22 C3 C7 C8	7	45.5	52.5
Proba oral	A21 A22 B3 B7 B8 B14	0.5	0	0.5
Proba de ensaio	A23 A24 A25 B2 B3 B8 B9 B12 B13	2	0	2
Atención personalizada		0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Exposición oral realizada na aula por parte do profesor e aberta á participación do alumno, que será complementada coa utilización dos medios audiovisuais necesarios.
Seminario	Traballo en grupo a través da participación e discusión para o estudo dos diferentes aspectos relacionados coa profesión, as súas funcións así como os Modelos de Enfermaría e a posterior elaboración dun documento de análise e síntese sobre os mesmos. O material básico necesario facilitarase durante o desenvolvemento dos mesmos.
Lecturas	Profundización na materia mediante textos de diferentes fontes documentais escollidos e seleccionados previamente polo profesor.
Estudo de casos	Estudo, resolución e posta en común ante determinadas situacións de saúde/enfermidade mediante a utilización da metodoloxía científica enfermeira (proceso de atención). Como sistema de avaliación levará a cabo unha proba escrita onde o alumno deberá demostrar o coñecemento da aplicación da metodoloxía científica a través da resolución dun caso hipotético.
Traballos tutelados	Proceso de lectura e análise do contido de libros, artigos, páxinas web... relacionados coa historia dos coidados de Enfermaría. Ao longo deste proceso formativo tutelado polo profesor fomentarse a aprendizaxe independente dos estudantes, finalizando coa entrega e defensa dun traballo.
Proba oral	Proba na que o alumno deberá responder, de forma oral, a preguntas curtas ou de certa amplitude onde se valorará o coñecemento que posúe da materia, así como a capacidade de razoamento, espírito crítico, capacidade de síntese e de relación sobre os contidos do programa.
Proba de ensaio	Proba escrita sobre os contidos do programa onde o alumno deberá responder por escrito a preguntas de certa amplitude valorando que se proporcione a resposta esperada, combinada coa capacidade de razoamento.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos Seminario Traballos tutelados Proba oral	A atención personalizada , que se describe en relación a estas metodoloxías concíbense como momentos de traballo presencial para o alumno co profesor, polo que implica participación obrigatoria do alumno. A forma e o momento en que se desenvolverá indicárase en relación a cada actividade ao longo do curso segundo o plan de traballo da materia.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Proba de ensaio	A23 A24 A25 B2 B3 B8 B9 B12 B13	SÓ APLICABLE NA SEGUNDA OPORTUNIDADE	0
Estudo de casos	A23 A24 A25 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B15 B16 B19 B21 B22 B24 C4 C6 C7 C8	Proba escrita onde o alumno deberá resolver un caso onde se lle exporá un problema de saúde-enfermidade hipotético utilizando para iso o proceso de atención de enfermaría.	20
Traballos tutelados	A21 B1 B3 B5 B8 B11 B12 B16 B19 B20 B21 B22 C3 C7 C8	Entrega e defensa dun traballo de carácter obrigatorio sobre Historia da Enfermaría.	20
Proba oral	A21 A22 B3 B7 B8 B14	Proba na que o alumno deberá responder, de forma oral, a preguntas abertas, de certa amplitude, onde se valorará o coñecemento que posúe da materia, así como a capacidade de razoamento, espírito crítico, capacidade de síntese e de relación sobre os contidos do programa. Implica un estudo amplo e profundo dos contidos, sen perder de vista o conxunto das ideas e as súas relacións.	60
Outros			

Observacións avaliación

PRIMEIRA OPORTUNIDADE:A avaliación anteriormente descrita é OBRIGATORIA para todos os alumnos con MATRICULA COMÚN que se presenten á primeira oportunidade. Levarase a cabo unha avaliación continua onde a aplicación das porcentaxes correspondentes se realizará sempre e cando o alumno teña todas as probas (Estudo de Casos, Traballos Tutelados e Proba Oral) superadas de xeito independente. Cando o alumno non supere de xeito independente unha ou máis probas supoñerá a cualificación de SUSPENSO en acta. Se a media aritmética supera o 5, ao non ter superado algunha das avaliacións, figurará cun 4,5 en acta. O feito de non se presentar a algunha das probas implica figurar en acta como NON PRESENTADO. As probas superadas na primeira oportunidade conservaranse para a segunda oportunidade, coa cualificación obtida. **SEGUNDA OPORTUNIDADE:** Para a Segunda Oportunidade o alumno será avaliado mediante un exame único escrito que incluírá a/s proba/s pendente/s ou non superadas, mantendo a porcentaxe establecida sobre a cualificación final. **MATRÍCULA PARCIAL:** Para os alumnos de MATRICULA PARCIAL poderán optar por examinarse por escrito en primeira e segunda oportunidade nun único exame que se corresponderá coas datas oficiais aprobadas en Xunta de Facultade, onde se aplicarán as porcentaxes relativas a cada parte do contido da materia. **OPORTUNIDADE ADIANTADA:** Os alumnos que soliciten OPORTUNIDADE ADIANTADA deberán examinarse por escrito a través dun único exame que se corresponderá coas datas oficiais aprobadas en Xunta de Facultade. **MATRÍCULA DE HONRA:** Poderán optar a matrícula de Honra aqueles alumnos cuxa media supere o 9,5. Os profesores da materia poderán considerar criterios adicionais nos resultados obtidos polos estudantes en calquera das accións formativas programadas na guía docente da materia.

Fontes de información

Bibliografía básica	<ul style="list-style-type: none">- Donahue, Patricia M. (1988). Historia de la enfermería. Barcelona: Doyma- Nightingale, Florence (1990 (1991 imp.)). Notas sobre enfermería : qué es y qué no es. Barcelona : Científicas y Técnicas- Siles, José (2011). Historia de la enfermería. Madrid: Difusión Avances en Enfermería- Martínez Martín, María Luisa. (2011). Historia de la enfermería : evolución histórica del cuidado enfermero. Madrid : Elsevier- Fernández Ferrín, Carmen (2000 (2003 reimp.)). Enfermería fundamental/Colección Master de Enfermería. Barcelona : Masson- NANDA Internacional (2013). Diagnósticos enfermeros: definiciones y clasificación: 2012-2014. Madrid : Pearson Prentice Hall- (). Híades : revista de historia de la enfermería. Alcalá de Guadaíra: Grupo Andaluz para la Investigación de la Historia de la Enfermería. Qalat Cháb- (). Metas de Enfermería. Ribarroja (Valencia): Difusión Avances de Enfermería- (). Revista Rol de enfermería. Barcelona : Ediciones Rol- (). Enfermería Global. Murcia: Universidad de Murcia
Bibliografía complementaria	A bibliografía considerada como complementaria para o estudo desta materia facilitaráselle ao alumno a medida que se aborden cada un dos temas do programa, a través da plataforma Moodle.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Coidados Básicos en Enfermería/750G01006

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Sistemas da información e comunicación en ciencias da saúde/750G01004

Materias que continúan o temario

Estancias Clínicas II/750G01026

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías